

Roses: Gift of Love

188 W 38th St - 5th Fl

מדברי הקדמונים נודע כי חודש אלול נחשב כ"עת רצון" מיוחדת שבה ישראל מחדשים ומחדקים את קירבתם אל אביהם שבשמים.

5
היו אומר, שהתשובה אמורה לחבר שוב ולהדק את הקשר אל הבורא, כדרך שכותב הרמב"ם (הלכות תשובה פרק ז, הלכה ו):
גדולה תשובה שמקרב את האדם אל השכינה, שנאמר (הושע יד, ב): "שובה ישראל עד ה' אלוהיך..." ונאמר (ירמיה ד, א): "אם תשוב ישראל, אלו תשוב", כלומר, אם תחזור בתשובה, בי תרבה, התשובה מקרבת את הרחוקים; אמש היה זה שנאו לפני המקום, משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד, קרוב וידיד.
יתירה מזו, כאמור בכל עבירה שאדם עובר הוא כביכול מנתק מיתר מן המיתרים האמורים לקשור אותו אל הבורא, אולם באותה מידה הוא נקשר ונכבד אל היצר הרע ואל כוחות הרוע שבעולם.

6a
על מהותה הייחודית של התשובה ועל שבחה הגדול נשאו חז"ל מדברותם במדרש (שחר טוב"ה לתהלים פרק מה), על הכתוב "למנצח על שושנים לבני קורח":
משל למלך שנכנס למדינה, ובאו בני המדינה לעשות לו עטרה של זהב מקובעת באבנים טובות ומרגליות, וצאו ואמרו להם: אין המלך מבקש עטרה של זהב. יש כאן שושנים? מיד שמחו בני המדינה. כך קורח ועדתו אומרים: מבקש הקב"ה מתנות של זהב, ואמר להם הקב"ה (חגי ב, ח): "לי הכסף, ולי הזהב", ואפילו הקטורת (ישעיה א, ג): "קטורת תועבה היא לי", ומה אני מבקש? של שושנים. אמרו בני קורח: אנו שושנים! אמר להם הקב"ה: נצחתם. הוי: "למנצח על שושנים..." שיר וידות.

6b
המלך מבקש מבני המדינה להכין לכבודו רק זר של שושנים, כזה שאינו עולה הון רב, אולם יש בו ביטוי לאהבה שהנתינים רוחשים כלפיו. במלים אחרות לא בור השושנים כשלעצמו המלך חפץ, אלא ברגשות הלב המסתתרות מאחוריו.

7
הוא שאמר הקב"ה כלפי בני קורח, שברגע האחרון שבו בתשובה, שאינו חפץ במחתות יקרות מכסף או מזהב, כמותן יש באצרותיו די והותר. גם בקטורת של בני אדם אין לו צורך ורצון. מה שהקב"ה מבקש הוא שהאדם יתקשר אל קונו באמצעות התשובה, ובתחום זה בני קורח הראו דוגמא אישית למופת.

7b
ומה נפלא הדבר שבשני הפסוקים, גם בזה המדגיש את "אני לדודי ודודי לי" וגם בזה המבליט כי "דודי לי ואני לו" הסיום הוא "הרועה בשושנים". רמז יש בכך שחיבת הקב"ה - הדוד כלפי כנסת ישראל, מקבלת את פיסגת ביטוייה דוקא על רקע השושנים, שכאמור, רומזים לתשובה.

11
ה"שפתי צדיק" (כי תצא, ד) גילה בענין זה עומק נפלא עוד יותר. במדרש (שיר השירים רבה ב) מבואר שסגולה ייחודית יש לה, לשושנה, שהיא רכה וענוגה, וכשנאמר על הקב"ה שהוא "רועה בשושנים", היינו שהוא מתייחס במיוחד לאנשים שליבים רך כשושנים.

2
מאליו מובן שחידוש הקירבה אל הבורא קשור בקשר ישיר לחזרה בתשובה. כל עבירה וכל חטא מלבד מה שהם פוגמים בכל העולמות ובכל התחומים, הם גם גורמים לנתק בקשר הישיר האמור להיות בין האדם לקונו. ברוח זו מתפרשת בספרים הקדושים האימרה שבפי חז"ל (יומא פו, ב): "עבר אדם עבירה ושנה - הותרה לו", לאמור, שעל ידי העבירה הותר ונפרס הקשר הטבעי שהיה אמור לקשר בין היהודי לבין השכינה.

3
הספרים הקדושים מבארים שלפיכך הלאוין שבתורה קרויים בשם "איסורים", משום שכשהאדם עובר עבירות הוא נאסר ונכבד אל היצר הרע. כדברי ה"שפת אמת" (ראה, תרל"ב):
...שכל איסור על ידי שמאסר האדם ומתרבה בגשמיות ובסיטרא אחרא...

4
מאליו מובן שההתקשרות אל היצר הרע כשהיא לעצמה הריהי מפריעה לקשר הבריא עם הבורא. בנידון זה טבע ה"זוהר" הקדוש את הכלל הגדול שהכפות באחרים אינו יכול לקבל על עצמו עול מלכות שמים כדבעי. ומבחינה זו התשובה שבחודש אלול אמורה לנתק את הכבלים שבהם האדם נכפת ונכבד לכוחות הרע, ועל ידי כך לאפשר את חידוש קשרי הידידות עם הבורא. כדברי ה"שפת אמת" (לחודש אלול תר"מ):

חודש אלול שניתן לתשובה קודם ראש השנה, שהיא קבלת מלכותו יתברך, כמו שכתוב (ראש השנה טז, א): "אמרו לפני מלכויות (כדי שתמליכוני עליכם)", ואיתא: רמאן דכמית באחרא, אינו יכול לקבל עליו עול מלכות שמים, לכן צריכין בחודש הזה לצאת משעבוד הס"א ויצר הרע להיות נקי לקבל עליו מלכות שמים...

7
ישנו גם דורון של עטרת שושנים, שמחירו בשוק אינו רב יחסית, אולם הוא מקפל בקרבו המון רגשות חיבה, שערכם הרבה יותר מכל הון. השושנים המלבלבות בפריחתן חשובות למקבל אותן יותר מהרבה אצרות של כסף ושל זהב, שבלאו הכי הוא משופע בהם.

9a
המשל הנפלא שבדברי חז"ל המדמה את התשובה לעטרה של שושנים שבני מדינה מגישים למלך, עולה בקנה אחד עם האמור לעיל שמהות התשובה היא חידוש קשרי הידידות והחיבה שבין האדם לקונו. וזו השושנים

10
הוא המבטא בעוצמה מופלגת את תפקידו המיוחד של חודש אלול כחודש שבו מושם הדגש על "אני לדודי ודודי לי".
זר השושנים זהו השר שאנו משגרים למלך, ובאמצעותו אנו מביעים את עומק רצונו להיות קרובים אליו ולזכות להארת פניו. כך אנו פונים אל הדוד, וכך אנו רוכשים מחדש את רגשות חיבתו כלפינו בבחינת "דודי לי".

נקודה זו היתה אחת מהעבודות המרכזיות בקלם. הסבא מקלם רבי שמחה זיסל ז"ל (בחכמה ומוסר ח"א אות פג) תמה מדוע דברים שהתחננו בהם בילדותנו; שיש אליקים בורא שמים וארץ וכי הוא משגיח על כל בוראין, סיפור יציאת מצרים וקריעת ים סוף וכד' - דברים מופלאים ביותר, בכל זאת אין אנו מתפעלים מהם?

פשר הדבר - אומר הסבא מקלם - הוא מפני ששמענו את הדברים הללו לראשונה בילדותנו כששכלנו היה חלוש, והידיעה וההבנה היתה בידעת קלישאת' - ואותה ידיעה חלשה וקלושה נעשתה חלק מאתנו, וכל ימי חיינו אנו מתהלכים עם אותה תפיסה!

בפעם הראשונה שהאדם לומד "בראשית ברא אליקים" הוא בגיל חמש, בשנה שלאחר מכן הוא שוב לומד זאת - והדבר לא חידוש בעיניו - הוא כבר יודע את זה. כלומר הוא מייחס את הידיעה הזאת למה שהוא למד בשנה שעברה. וכך גם בגיל עשר, הוא לומד שוב את הדברים - ושוב אין הוא רואה בהם חידוש - הוא יודע אותם כבר מגיל חמש! וכך גם בגיל עשרים ובגיל ארבעים - ידיעתו מתייחסת לידיעתו הראשונה בגיל חמש!

ובאמת, אילו האדם היה נכרא כמו אדם הראשון בקומתו ובצביונו, פיקח ובעל שכל של אדם בן עשרים, הוא לא היה מחזיק מעמד מרוב התפעלות והתרגשות!

15 R. Frand - An offer you can't refuse
Rav Yitzchak Hutner offers a deep insight into the obligation of preserving the newness in our observance of the mitzvot, of seeing them every day as brand new. Rav Hutner connects this obligation to the mitzvah of *vehalachta bidrachav*, of emulating the ways of the Almighty. We know that we have to be kind because He is kind, and we have to be merciful because He is merciful. We also have to be in a constant state of renewal for the very same reason.

We look around us, and we see a reassuring constancy in the world. The sun rises in the east and sets in the west each and every day without exception. The stars come out at their appointed times. The tides come in and go out. The moon waxes and wanes. Everything in nature is so regular, so predictable, that you might think it happens automatically. But it is not so. Our Sages say that the Almighty "renews the work of creation in His goodness every day." You throw a stone into the air and it falls to the ground only because the Almighty decrees that there be a force called gravity on that day. Yesterday's gravity will not do you any good, and today's gravity is completely dependent on a new decree by the Almighty. The sun rises only because the Almighty decrees it. The moon orbits the earth only because the Almighty decrees it.

16 And He does it. He issues the same decrees to nature every day as He did during the first Six Days of Creation. He never gets tired. He never gets bored. He is never distracted. He does it with the same care and attention today as He did it on the first day of Creation. The Almighty is the fount of constant renewal in the world that He created. Therefore, if we seek to be like Him, to emulate His ways, we have to be a source of renewal in the little world that we control.

17 In our fundamental prayer, *Shema Yisrael*, we say, "*Vehayu hadevarim ha'eleh asher Anochi metzavecha hayom al levavecha*. Let these words that I command you be today on your heart." Our Sages add a twist to the words "today on your heart." They see in them an allusion that "every day you should see them as brand new." Think of these mitzvot as if you've received them today, as if they still have the sheen and freshness of novelty.

הרכות המאפיינת את השושנה נוסכת הארה מיוחדת בדימוי שחז"ל דימו את התשובה לשושנים. הכסף והזהב הם סוגים שונים של מתכות יקרות, והמתכת הינה חומר קשה, אולם הקב"ה - המלך גילה את דעתו שאין לו ענין במתנה העשויה ממתכות אלו. באצרותיו יש לו כאלו וכיצא בהן לרוב, ועל כן אין לו צורך במתנות הפעוטות שבני מדינתו מסוגלים להעניק לו. מה שהוא מבקש מבני האדם הוא דוקא את תכונת הרוך שבהם, שדוקא היא הכובשת את ליבו. כאשר אדם חטא והעוה הוא התרחק מקצתו. אולם הוא מסוגל להתרכז ולהשתנות לטובה, והריהו כמגיש שושנים רכות למלכו של עולם, ודוקא באלו הקב"ה חפץ.

12 תפסה - פירוש

הנביא ישעיה (לג, יג) אומר: "שמעו רחוקים אשר עשיתי ודעו קרובים גבורתי", ופירש"י: "רחוקים - המאמינים כי ועושים רצוני מנעוריהם. קרובים - בעלי תשובה שנתקברו אלי מחדש".

* חידש לנו רש"י חידוש נורא. בפשטות היינו מתייחסים לאלו שעושים את רצון הבורא מנעוריהם כקרובים יותר מאלו שאך זה עתה התקברו אל הקב"ה - מגלה לנו רש"י, אדרבה, ההרגל של ה"עושים רצוני מנעוריהם" הוא חסרון - והם נקראים "רחוקים"!

אם יבוא לפנינו אחד, יקח גליון נייר פשוט ויכין מטוס בעל שש כנפים. ימשוך בזנב, והמטוס וכל הכנפים יזוזו... כולנו נתפעל ללא גבול - פלא שכזה! ואם כן, מדוע יוצא אדם לרחוב, רואה נמלה בת שש רגלים, ולא

עשויה מנייר - אלא בעל חיים עם מוח לב ועינים - עולם שלם! הלא כל הספיריות שבעולם לא יוכלו להכיל את גודל הפלא שבבעל חיים ועיר זה!

* מדוע אין אנו מתפעלים מפני שבפעם הראשונה שראינו נמלה היינו בני שנתיים - ובאותה תפיסה של גיל שנתיים, אנו מתהלכים עד עצם היום הזה!

וכך היא תפיסתנו בכל חלקי החיים.

הנביא ישעיה מתלונן על כך ואומר: "ותהי יראתם אותי, מצות אנשים מלומדה" (ישעיה כט, יג). הנביא לא מתלונן רק על קיום מצוות מעשיות הנעשות כמצות אנשים מלומדה, אלא על "יראתם אותי" - על יראת שמים. אפילו יראת שמים, גם היא יכול להיות "מלומדה" - להיעשות מתוך הרגל, בלי מחשבה!

התפיסה שלנו בקב"ה, בסידור ובחומש, גם היא תפיסה של ילד בן חמש. זהו "רחוקים" ממש - עובדים את הקב"ה ממרחק של שלושים שנה - מאז שהכירו אותו לראשונה. רק מי "שנתקברו אלי מחדש" - מי שהתחדש עכשיו - הוא הוא "קרוב"! "וזהו עבודת האלול - לעקור את ה"מלומדה", להיות בבחינת "בתולה". בבחינת "בעלי תשובה שנתקברו אלי מחדש". לעורר את החיבה בעבודת

השם כמו חיבה של תתן לכלתו. הרגשה של חידוש, לגשת לעבודת השם כאילו זו הפעם הראשונה שניגשים לסידור, להתפעל מכל הלכה, מכל ברכה ומכל הרגשה רוחנית.

כי ההתחדשות היא כח התשובה, והוא אדם חדש לגמרי - זוהי העבודה של אלול.

18

* Think of a bar mitzvah boy putting on his *tefillin* for the first time, how he wraps the straps around his arm with such grave concentration, his heart aflutter with excitement. Think of a child on the first day of school, the wonder, the awe, the thrill. Think of the first day on a new job, the first time you drove a car. Beginnings are the spice of life. The freshness and newness fill us with enthusiasm and elation.

And that is our challenge when we perform mitzvot, when we learn, when we pray. We have to preserve that sense of wonder and awe. We have to keep the newness alive.

The problem of going through the motions in mitzvah observance is particularly pressing in our times, when society is so characterized by shallowness and superficialities. The label in today's society is more important than the garment; a person may buy a coat, but more important than whether the coat will keep him warm is the statement of chic, the expression of sophistication represented by the designer. That kind of superficiality has crept into our community as well. People look for the "right" shul, the "right" yeshiva, as if these choices are a fashion statement. So how can we achieve sincerity and even passion in such an environment?

20

The Vilna Gaon writes that the time of *ikvesa d'Meshicha*, the time when we can already hear the approaching footsteps of Mashiach, will be an era of *shit'chius*, superficiality. In a sense, the superficiality will work to the benefit of that generation, since the evil of that generation will also be only superficial. There will be no deep philosophical rejection of the truth, no intense ideological opposition to the Torah, only an empty-headed, self-indulgent descent into sinfulness. However, cautions the Gaon, this will also work against that generation itself, because all its merits will not

emanate from the depths of the soul but rather from a superficial recognition of the proper thing to do.

21 That is our problem. We are mired in a swamp of superficiality, and therefore, we must struggle mightily to live by deep convictions, to perform mitzvos with passion and intensity. With so much emphasis on the superficial, how do we penetrate to the heart?

And that is, after all, what the Almighty wants from us — our hearts. *Rachmana liba ba'ei*. The Merciful One wants the heart.

In our own times, we see the same generational gap. There is no question that the universal level of learning and observance has risen. There are more *talmidim* in yeshivos today than in previous generations, more people learning Daf Yomi. True, there were greater *gedolim* in those days, but the general public has certainly progressed substantially in its level of learning.

And look at *kashrus*. In earlier times, people would look at the ingredients of a candy bar, and if it didn't say that it was made with

gelatin or lard, they would consider it kosher. But today, we have *chalah Yisrael* and *pas Yisrael* and *yashan* and no one would eat anything without a first-class *hechsher*.

And yet, it seems unquestionable that those generations were closer to our Father in Heaven. It seems so clear that they were holier and more exalted. Why is this so? Because *Rachmana liba ba'ei*. The Almighty wants our hearts. The observant people of those generations took the Torah deep into their hearts, while in our times it is not necessarily so.

22 We have to make the Almighty a reality in our lives rather than an abstraction. We have to build the relationship. But how do we accomplish this? How do we gain that closeness?

26

לגשת אל הסידור כאילו זו הפעם הראשונה שאנו מתפללים. הכניסה לבית הכנסת - כאילו זו הפעם הראשונה שאנו נכנסים לבית הכנסת - לחשוב ולהתבונן, מהו הבית הזה? מי גר כאן? הקב"ה! והנה אנחנו נכנסים כאן בפעם הראשונה "להיפגש" עמו.

כולנו אומרים וידוי - "אשמנו, בגדנו, גולנו..." אבל לחשוב! "אשמנו" - אני אשם! אדם רגיל תמיד להאשים אחרים... "בגדנו" - אני בגדתי! האם חשבנו פעם על עצמנו כ"בוגדים"? "גולנו" - אני גולן! למה איננו מודעושים כשאנו מתוודים - כי הלא גולנו!

להתבונן ולחשוב על המילים כפשוטן, להתחדש - להרגיש כמו "בעלי תשובה" שנתקרבו אלי מחדש - וזהו תשובה!

22 ביאר הגרונצ'יק זצ"ל, שכל מה שמגיע לאדם מסביבתו על ידי חינוך ולמוד וחיקוי - ואפילו עד מסירות נפש ועד בכלל - אינו אלא חיצוניות. ולא מדרגת האדם האמיתית. ומה היא מדרגתו? כשמתגבר על יצרו בדבר שלא למד מאחרים - דרדר ששם הוא נלחם נגד יצרו הפנימי.

הנה ידוע שאחד מכלי זייניו הגדולים של השטן הוא כח ההטעאה שהאדם מטעה את עצמו. אבל יש בזה עיקר גדול מאד, והוא יסוד גדול בעבודת ה': ההטעאה אפשרית רק כנגד החיצוניות. כלומר נגד אותו המדות, המעלות והמעשים שהן פרי חינוכו. כמה שנקנה ונקבע בפנימיות של האדם לא תתכן הטעאה כלל. למשל, אם ההתעוררות לקום ממטחו וללכת להתפלל עם הצבור באה מצד החינוך או שייך שיטעה את עצמו, בחשבו שבוודאי היה ראוי ללכת להתפלל, אלא שראוי לחשוש היום לבריאותו, וכדומה; וזה משום שבפנים הלב חפצו שלא ללכת לתפלה בצבור. אבל אם ההתעוררות לתפלה בצבור באה מפנים לבבו ממש, הרי כבר אין שורש וסבה אל ההטעאה, כי הרי זה חפצו האמיתי.

אולם כשהרצון הפנימי הוא לרעה, והוא נגד מה שקיבל על ידי חינוכו, מתבייש האדם קצת: וכדי להתחבא מבושתו הוא מטעה את עצמו, וממציא כל מיני אמתלאות.

נבדוק נא את מעשינו לאור בחינה זאת, ואל נחפש מפלט בחירויים מדומים: אלא נרכז את כל מאמצינו לשאוף לפנימיות אמיתית בעושה שיהיה.

23

"אשר אנכי מצוך היום" - בכל יום יהיו בעיניך כחדשים. אבל איך אפשר שנרגיש אותם כחדשים? הלא ההרגל מסלק החידוש? אבל הענין הוא שמה שבלב באמת אינו מתיישן לעולם. להנאות העוה"ו מתרגלים בנקל והן מתיישנות ובטלה ההתפעלות ואין הנאה; אבל לחם - הרי ממש בכל יום אדם רעב ללחם. כן ברוחניות, התפעלות חיצונית מתיישנת, אבל מה שבלב ממש נשאר לעולם רענן. נמצא שהתביעה שלעולם יהיו בעיניך כחדשים היא תביעה לפנימיות.

אבל כאן שאלה גדולה, איך מבטלים את פעולת ההרגל? האם בזה שנעביר במחשבתנו כי המצוה היא שיהי' בעינינו כחדש האם בזה תבטל פעולת ההרגל? הלא פשוט כי זה לא יועיל כלל. אמנם העיון וההתבוננות - המה אשר יבטל את פעולת ההרגל. כל דבר אשר יענין בו האדם ימצא בו חידוש הן בהלכה והן באגדה, הן בתפילה והן בק"ש, וכן בכל דבר מצוה אם יכין אדם עצמו אליה ויחדש הכנה בכונתו אשר יכון בה וימצא חידושים בהדור המצוה או תהי' כמו חדשה אצלו, וכבר צווח הנביא ואמר: "והיה"

24a (ב. ג.) אהבה זו - דעת היא (שלהי ה' תשובה). בודאי, כשעושים המצוה בדרך "מלומדה" - אין דעת ואין אהבה ואין שמחה. הנה הארז"ל גילה לתלמידו כי הוא זכה לכל ההשגות הנוראות שלו על ידי שהיה שמח מאד בכל מצוה שקיים. אבל אנחנו - כיצד נגיע לשמחה במצוה? לכל אחד מאתנו יש טעם באיזו מצוה, אם בלימוד גמרא, אם בתפילה.

246

אם בשבת, אם בחסד, לכה"פ באותה מצוה נשתדל לעורר שמחה אמיתית: לא ניכנס בפתע פתאום למצוה זו, (כעצת המס"י), ונתבונן כי על מצוה זו צויה הקב"ה בעצמו ואתו אנו מתקשרים על ידה. החזון איש ני"ע כתב, שמי שמטיל ציצית בארבע כנפות כדין ירגיש בזה שמחה מופרזה שזכה להתקשר עם בוראו (אגרות ח"א סי' י'). עבודה זו לעורר שמחה במצוה בודאי עבודה ממושכת היא. כבר אמרנו כי שמחה של מצוה היא התקשרות האדם עם בוראו ע"י המצוה. כלומר: תוך כדי עשיית המצוה הוא יכול להרגיש את קירבתו ית' אליו, לא בקלות מגיעים להרגשה יקרה זו, ולא תמיד זוכים אליה, אך גם ההתלמדות וההשתדלות לעורר השמחה במצוה תועלת רבה היא.

25

ואם כן איך קורה ויחודי סוטה לחבריו איך אנו ממשיכים לדבר לשון הרע למרות כל ספריו של החפץ חיים? משום שמא ששמענו בפעם

הראשונה

- בגיל ארבע - שאסור לדבר לשון הרע, שצריך לעשות חסד וכו', נשארו מאז עם אותה התפיסה.

וזהו מהותו של חודש אלול - חודש התשובה, וזהו העבודה בחודש זה - "בתולה", לגשת לכל דבר כאדם חדש "שאין לו לא זכות ולא חובה".

The Chafetz Chaim, the Chazon Ish and other *gedolim* suggest that the best starting point is simply to start talking to the Almighty in the course of our daily lives. We all believe with complete faith that we are always in the presence of the Almighty. So why not take advantage? Talk to Him, not only when you are praying but all through the day.

If you're learning a difficult piece of Gemara, talk to Him. Say, "Please Hashem, help me figure this out. Please enlighten me."

If you're seeing a client and need to close a deal, talk to Him. Say, "Hashem, please help me. If this is the right thing for me, make it happen without too much heartache and difficulty."

If you're stuck in a traffic jam and have to catch a plane, say, "Please help me catch the plane. I cannot miss this meeting."

If you're baking a cake and you're worried about the result, say, "Please, Hashem, don't let this flop. I need it for Yom Tov."

And when something good happens, always remember to say

30

If we can accomplish this, if we can get used to talking to the Almighty in the course of our daily lives, then our *Shemoneh Esrei* will also be different. We will not be talking to a stranger but to our loving Father who is an integral part of our lives. Our performance of the mitzvos will also be different. When it comes to

saying *Kiddush*, you will feel the intimacy and the special sanctity of the Almighty's own day.

When you take the *esrog* and *lulav* in your hands, you will feel the glow of the presence of the Almighty and you will rejoice that you are pleasing your Heavenly Father Who loves you and is with you every moment of the day. And as you make the *berachah* over the mitzvah, your heart will expand with pride and ecstasy. Do you know how it feels to give your loved ones presents and stand there while they unwrap them? It is a wonderful feeling, isn't it? If you make the Almighty your companion, your loved one, that feeling will be multiplied manifold when you do a mitzvah. And every mitzvah you do will deepen the relationship and bring you even closer to the Almighty.

If you can do this, you will become hungry for mitzvos. You will become insatiable. You will seek them everywhere. And believe me, you will find them, because they are everywhere.

32

The Mashgiach of the Grodno Yeshivah used to make this point with a parable. Imagine a baker who has to get up at 4 o'clock every morning, while the town is still fast asleep, to bake that day's fresh bread. Why does he do it? Well, he has to make a living, doesn't he? Everyone has to do something, and this is what he does. He bakes bread. All right. This is fine. Making a living is important. But what if this same baker would think to himself that he is doing something important. Sure, he has to do this to make a living, but that is only part of it. Even more important, he is providing the people of the town with food to put on their tables. Mothers and fathers will have the strength to do their work. Children will go off to school with full stomachs. He is doing a great *chessed*. If he thinks of it this way, his bread-baking is transformed from the mundane into the holy. It becomes a mitzvah of the highest order.

שלא דילג על תפילת ירפאנו, אולם באותה שעה ספק רב אם שם לב למה שפיו מלמל, וכונה מאן רכר שמה.

על תופעה זו כידוע התריע הנביא ישעיה באומרו בשם ה' (כט. יג): "יען כי נגש העם הזה, בפיו ובשפתיו כבדוני וליבו רחק ממני, ותהי יראתם אותי מצוות אנשים מלומדה". במלים תמציתיות אלו מתריע הנביא על מצב עגום שבו האדם מתפלל וגם לומד תורה בפיו ובשפתיו, אולם זו אינה עבודה שכלב, כאשר הלב מצוי אי שם, הרחק מהקב"ה. כל העשיה החיובית הינה מהשפה ולחוץ ודבר אין לה עם מעמקי הלב, שהוא העיקר המתבקש מהיהודי. ולא עוד אלא שעלול להיווצר מצב שבו אפילו היראה, שהיא שיא יעדו של האדם מישראל, נעשית "מצוות אנשים מלומדה", משהו אפור, שגרתי וחסר כל לחלוטין.

פעמים רבות היה הגר"ש פינקוס זצ"ל משנן את תוכחת הנביא על כך (ירמיה ב. ח): "תופשי התורה לא ידעוני". משמע שעלולה לקרות תופעה שבה אפילו תופשי התורה, אותם המקדישים לה שעות רבות, אולי את כל זמנם, ולמרות כל זאת הם אינם יודעי ה', כלומר, אינם קשורים אליו. התורה אמורה להיות צורת הריביות העילאית המקשרת בין האדם וקונו, והנה מתוך שיגרה אדם לומד תורה, אולי אפילו לומד הרבה, וקשור עם קונו רופפים למדי. זכור לשמצה פרעה הרשע שהשתחף בגאווה בהתריסו (שמות ה. ב): "לא ידעתי את ה'", והנה הנביא מתריע שגם בין תופשי התורה ישנה מציאות חמורה של "לא ידעוני". פשיטא, שזו אינה דרגתו השפלה של פרעה, אולם עצם ההקבלה שבביטוי החמור שבפי הנביא, מדברת בעד עצמה ומלמדת עד היכן עלולה להגיע קלקלת השיגרה.

29

הגר"ח שמואלביץ זצ"ל היה מצטט בהקשר לכך (שיחות מוסר טז, תשל"א) קטע נפלא מדברי החסיד יעבץ. אודות סדרי ההנהגה במקדש נאמר בנביא (יחזקאל מו. ט): "ובבוא עם הארץ לפני ה' במועדים, הבא דרך שער צפון להשתחוות, יצא דרך שער נגב, והבא דרך שער נגב, יצא דרך שער צפונה, לא ישוב דרך השער אשר בא בו". הוראה זו שלא לצאת דרך השער בו נכנסים, מה טיבה?

מסביר רבינו יוסף יעבץ (בביאורו ליאבות פרק א, משנה ד):
כי הקפיד השי"ת שלא יראה השער שני פעמים, פן ישווה בעיניו לשער ביתו וקירות הבית לקירותיו...
בית המקדש היה המקום שבו היה היהודי זוכה לחיות בזיו השכינה, לראות ולהראות. הקרינה הרוחנית של בית המקדש היתה אמורה לחולל

31

"Many years ago, a Jew from Yerushalayim stayed in my home for a few days. He saw me feeding the baby one morning and asked me if he could do it. 'Feeding a hungry Jew,' he said, 'is a *chessed*. It's a mitzvah.'"

This is the right mind-set. Life is full of opportunities to do mitzvos. True, we are not obligated to treat all of them as mitzvos. But if we have a solid, loving relationship with the Almighty, we will not want to miss out on a single opportunity to share with Him the joyous moment of yet another mitzvah. We will not want to miss a single opportunity to keep the relationship as fresh and exciting as it was in the very beginning.

33 With Hearts Full of Faith - L. S. Simon

given to perform a mitzvah and thereby build his share in *Olam Haba*, the next world, the eternal world, the only really meaningful world? So we beg of Him, "Inscribe us in the book of merits. Give us the opportunities to gain merits of eternal value. We are ready and willing to do the job."

This is one of the most important parts of the judgment passed on each individual on Rosh Hashanah, and we have to beg for our share of opportunities like beggars standing at the door, hungry for these priceless opportunities. And we have to do it with "complete prayers," confident that if we pray for them, God will give them to us.

36 It is proper for man to emulate his Creator, for then he will attain the secret of the Supernal Form in both image (*tzelem*) and likeness (*demut*). For if a person's physical form reflects the Supernal Form, yet his actions do not, he falsifies his stature. People will say of him, "A handsome form whose deeds are ugly." For the essential aspect of the Supernal 'Form' and 'Likeness' is that they are the deeds of the Holy One, Blessed Be He. Therefore, what good is it for a person to reflect the Supernal Form in physical form only if his deeds do not imitate those of his Creator? Thus, it is proper that man's actions imitate the Thirteen Supernal Attributes of Mercy — the functions of the *sefirah* of *keter* — hinted at in these verses:

Who is G-d like You, who pardons iniquity and forgives the transgression of the remnant of His heritage? He does not maintain His

anger forever, for He delights in kindness. He will again show us compassion, He will vanquish our iniquities, and You will cast all their sins into the depths of the sea. Show faithfulness to Ya'akov, kindness to Avraham, which You have sworn to our fathers from days of old.

(Michah 7:18-20)

Consequently, it is proper that these Thirteen Attributes, which we will now explain, should also be found in man.

37 1. Who is G-d like You:

This attribute refers to the Holy One, Blessed Be He, as a tolerant King Who bears insult in a manner beyond human understanding. Without doubt, nothing is hidden from His view. In addition, there is not a moment that man is not nourished and sustained by virtue of the Divine power bestowed upon him.

Thus, no man ever sins against G-d without G-d, at that very moment, bestowing abundant vitality upon him, giving him the power to move his limbs. Yet even though a person uses this very vitality to transgress, G-d does not withhold it from him. Rather, the Holy One, Blessed Be He, suffers this insult and continues to enable his limbs to move. Even at the very moment that a person uses that power for transgression, sin, and infuriating deeds, the Holy One, Blessed Be He, bears them patiently.

38

For this reason, the ministering angels refer to the Holy One, Blessed Be He, as the long-suffering King. This is the meaning of "Who is G-d like You" — "You, G-d, are kind and benevolent, possessing the power to exact re-venge and claim what is rightfully Yours, and yet You are patient and tolerant until man repents."

This, then, is a virtue man should emulate — namely, tolerance. Even when he is insulted to the degree mentioned above he should not withdraw his benevolence from those upon whom he bestows it.)

40 This is a fitting attribute for a person to acquire in his conduct towards his fellow. Even if one is permitted to chastise his friend or his children severely, and they would accept the rebuke, this is no reason to harshen his chastisement and persist in his wrath, even if he is natu-

rally angry. Instead, he should assuage his anger and not linger over it, even where it would be permissible to do so.

38/28 33

הקשר שבין חודש אלול לבין תכונת השושנים מואר מכיון נוסף בדברי הרב בעל ה"תניא" בסידור.

ה"ישמח ישראל" (פרשת שופטים דף מא, ודף מה) מצטט את דבריו, שהוא סובר שמה שאמרו הקדמונים שחודש אלול רמוז בראשי התיבות של "אני לדודי ודודי לי", עיקר כוונתם על סימונו של הפסוק הקובע: "הרועה בשושנים".

הרב זיע"א גם מסביר את הענין בדברי קבלה, על פי המבואר ב"זוהר" הקדוש שלושנה יש י"ג עלים, והם מכוונים כנגד י"ג המידות של רחמים, המתגלים בימי הרצון של חודש אלול. שלוש עשרה המידות של רחמים הם המקור לאפשרות התשובה, כאשר על ידן מתברר שהקב"ה הוא נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו, הם ישראל, לאור זאת מתבאר פירשו של הפסוק, שהקב"ה הוא הרועה את ישראל באמצעות השושנים, הם י"ג המידות של רחמים.

34

לנו אין עסק בנסתרות, אולם יש לדברים אלו השלכות מעשיות הנוגעות גם לפשוטי עם כמונו. כמו שכתב ה"ישמח ישראל" (שם) דברי התעוררות נוקבים:

ובמה יזכר נע, המנוער מכל, לזכות להיות כלי מוכן לקבל כלשהו מהמאורות הגדולים של י"ג מכוילין ורחמים? על ידי שישתדל לדמות צורה ליצירה, שגם הוא ישתדל ויעבוד בכל כוחו לזכות להתנהג במידות אלו נגד חבירו שחטא נגדו, וכמבואר בספר הקדוש "תומר דבורה", אשר מהראוי שילמד כל אחד את הספר הקדוש הזה בחודש אלול, על מנת לעשות בימים הקדושים האלה. כי כל הספר הקדוש נתייחס על הי"ג מידות של מידה, אוי הקב"ה מתנהג בהם נגד ברוותיו, וכן מחוייב כל אחד לדמות צורה ליצירה ויתנהג כן במידות אלה נגד חבירו שחטא נגדו.

35

ה"ישמח ישראל" מסביר כי קיימים יחסי גומלין בין התנהגותו של האדם מישראל לבין התנהגות הקב"ה כלפיו, ובה במידה שאדם מאמץ לעצמן מידות של רחמים כלפי הזולת, באותה מידה הוא מפעיל את המידות של מעלה, שגם כלפיו יתייחסו במידות הרחמים. רמז לענין זה מצוי בנותריקון הנ"ל: "אני לדודי ודודי לי", משמעות הדברים היא כי מחד - על האדם לאמץ לעצמו - את המידות שבהם דודי - הקב"ה מתייחס כלפיו, וכאמור אלו הן י"ג המידות של רחמים, ומאידך - בה במידה שאדם מתייחס ברחמנות ובחמלה כלפי הזולת, באותה מידה הוא זוכה שמן השמים יתייחס אליו בצורה דומה.

מכך עולה שעיקר עבודת התשובה של חודש אלול צריכה להתרכז בשיפור המידות וההתנהגות בתחום שבין אדם לחבירו. בדרך זו נפתחים כלפי האדם שערי הרחמים של מעלה, ועל ידי כך הוא יכול לזכות לתשובה כוללת בכל התחומים. נרמז לענין זה ניתן למצוא בנותריקון הנוסף שאמרו הקדמונים, כי חודש "אלול" רמוז בראשי התיבות של: "איש לרעהו ומתנות לאביונים".

39

5. He does not maintain His anger forever.

This attribute is different from those mentioned above, for even though a person persists in sinning, the Holy One, Blessed Be He, does not persist in His anger. And even when He does become angry, it is not forever. Rather, He assuages His anger even if a person does not repent, as we find in the days of Yaravam ben Yoash, when the Holy One, Blessed Be He, restored the borders of the Land of Israel (II Melachim 14): Even though the people were unrepentant worshippers of calf idols, He had compassion for them. Why? Because of this attribute of not maintaining His anger forever.

40 This is a fitting attribute for a person to acquire in his conduct towards his fellow. Even if one is permitted to chastise his friend or his children severely, and they would accept the rebuke, this is no reason to harshen his chastisement and persist in his wrath, even if he is natu-

rally angry. Instead, he should assuage his anger and not linger over it, even where it would be permissible to do so.

6. For He delights in kindness:

We have already explained elsewhere that angels in a certain celestial chamber are appointed to receive the kind deeds man performs in this world. When the attribute of severity accuses Israel, these angels immediately exhibit those acts of kindness before the Heavenly Court, and the Holy One, Blessed Be He, shows compassion to Israel, since He delights in kindness. And even though [the people of Israel] may be guilty, He shows them mercy if they are kind to one another.

Hence, a person should emulate this attribute in his own conduct. Even if one is aware that another person is doing him evil, and this angers him, if that person has some redeeming quality, e.g., he is kind to others, or he possesses some other virtue, this should be sufficient cause for one to dissipate his anger and find the other person pleasing, i.e., to delight in the kindness he does. One should say, "It is enough for me that he has this good quality." How much more so does all this apply to one's wife?

43 An offer Ya Can't Refuse - R. Fried

Achav humbled himself, he was *nichna*, and therefore, his dynasty was spared.

How did he humble himself? It would seem from a simple reading of the *pesukim* that he humbled himself by rending his garments, wearing sackcloth and fasting, but the Sages understood that these two matters were unrelated. The rending of the garments, the sackcloth, the fasting, these were all outward expressions of regret and remorse. But he did something else to humble himself. What did he do?

The *Yalkut Shimoni* gives two answers. According to the first opinion, he invited Yehoshafat, King of Yehudah, to administer forty lashes to him three times a day. At that time, Israel was divided into two kingdoms, the Kingdom of Israel in the north and the Kingdom of Yehudah in the south. These two kingdoms were

44 But it is the second opinion in the *Yalkut* that boggles the mind. How did Achav humble himself? Says the *Yalkut* that he postponed his meals by three hours. If he used to eat breakfast at 9 o'clock, he now ate breakfast at 12 o'clock. If he used to eat dinner at 5 o'clock, he now ate dinner at 8 o'clock. This is how he humbled himself.

Incredible. This is considered humbling himself? We understood full well that having a rival king scourge his body three times a day is a humbling experience. But eating a late breakfast? That is humility? The Almighty spared Achav's dynasty because Achav ate his breakfast late? How can we understand such a thing?

* Apparently, our Sages are telling us here that the essence of being *nichna*, of humbling oneself, is the denial of the ego, the self. Or as Rav Chazkel Levenstein expressed it, it is the *mi'ut atzmi*, the diminution of the self. A person humbles himself by making himself smaller. A person thinks that the world revolves around him, that his needs and wants are supreme. Such arrogance is repugnant to the Almighty; it antagonizes Him. And only by being *nichna*, by acknowledging that the ego does not have to be fed, can a person regain the Almighty's favor.

48 Moreover, what does self-absorption do to our relationships with our Creator? If a person is profoundly concerned with his own needs and desires, he will always be in conflict with the Almighty, so to speak. The Almighty demands one thing, while he wants another. And who will prevail? Whose will counts more? The bigger a person's Me, the more likely he is to disobey the Almighty in order to satisfy his own desires. The smaller a person's Me, the more likely he is to seek to satisfy the Divine will.

דברי התעוררות אלו, שעל האדם מישראל להתאמץ בימי הרצון הללו לאחוז במידותיו של מקום, ומשעה שהוא מסוגל לעצמו את מידות הרחמים הוא זוכה שגם משמים ירחמו עליו ויקבלוהו בתשובה, מופיעים הרבה בספרים הקדושים.

ה"ראשית חכמה" (שער הענוה פרק א) מסביר את האמור בגמרא (ראש השנה י"ב ב.) אודות ההתגלות של הקב"ה למשה רבינו ע"ה ב"ג המידות:

שנתעטף הקב"ה כשליח ציבור והראה לו למשה סדר תפילה (על י"ג מידות של רחמים). אמר לו: כל זמן שישראל חוטאין, יעשו לפני כסדר הזה ואני מוחל להם.

מדייק ה"ראשית חכמה" בלשון חז"ל שלא אמרו שכל זמן שישראל יאמרו כסדר הזה, אלא שכאשר הם יעשו כסדר הזה, והיינו שיפעלו ברוח י"ג המידות הללו, וירבו ברחמים ובחמלה בין איש לרעהו, אזי הם יזכו למחילת עוונותיהם.

כיוצא בזה כתב ה"שפת אמת" (ואתחנן. תר"ג. ב"ה במדרש):

...כי מידותיו יתברך, שמנהיג בהם בעולם, הם כפי המידות שצריכין להיות לבני אדם, כדכתיב: הדבק במידותיו.

ה"שפת אמת" ממשיך (שם) לבאר ברוח זו את המושג "עת רצון", דהיינו ישראל במעשיהם מעוררים את הרצון העליון. בדרך שכן חביב שמגיע לפני אביו מעורר בו באותה שעה תענוג ורצון, כך ישראל מסוגלים לעורר את רצונו של הקב"ה. על כך מעיד הנוסח הנאמר בתפילה (ובקידוש): "יורצה בנו", לאמור, שרצונו של הקב"ה כביכול מצוי בנו, באשר בידיו המפתח להפעיל את הרצון העליון (עיי"ש).

45 But when he heard the Divine decree that had been issued against him, he came to a sudden stop. He realized that he had gone off course and that, in addition to remorse and repentance, he had to change the direction of his life. He had to practice some *mi'ut atzmi*, some diminution of his ego. He had to come to the realization that he was only a human being and that the entire world did not revolve around him.

46

Just because he had a desire, that did not entitle him to instant gratification. Just because it was 9 o'clock in the morning, it did not mean that his breakfast absolutely had to be served right then and there or else. Nothing would happen if he had breakfast at 10 or 11 or even 12 o'clock. True, the postponement of his breakfast was a small thing, but it showed a change of mind-set, a new attitude. Achav's need for breakfast and his need for this and his need for that were not the most important things in the world.

Why is self-absorption so repugnant to the Almighty? For one thing, it is a particularly nasty form of arrogance, which the Almighty despises. It is also the root cause of innumerable sins. People are so caught up with their own wants and needs that they lose sight of everything else. Their relationships become tense and strained, and the greater the self-absorption, the greater the strain on their relationships.

47 When people think they are the nucleus of the world, they are less likely to be compassionate and considerate to other people. If we don't care about other people, if we don't hurt for them, it is almost invariably because we care too much about ourselves. How often do problems between husband and wife stem from the conflict of desires? The husband wants one thing, the wife wants another. So will it be my way or your way? Someone has to win, but that is a formula for disaster. It is not the way to build a strong and healthy relationship. The bigger the Me, the weaker the marriage. The smaller the Me, the stronger and richer the marriage. Then everyone is happy.

49

Why do we bristle when we are criticized? Why do we have difficulty admitting that we're wrong? To a spouse? To a friend? To an associate? To the Almighty? It is only because the Me needs so much to be big, to be large; and the admission that "I'm sorry" concedes that our Me may not be so gigantic after all.